

יוזמות החקיקה המסוכנות שעל הפרק

לאחרונה התפרסמו תכניות הממשלה החדשה – בהובלת שר המשפטים ויו"ר ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת - לשינוי רדיקלי, חסר תקדים ומסוכן של שיטת המשטר בישראל, עד כדי הפיכה משטרית. ריכזנו עבורכם את פרטי יוזמות החקיקה, משמעותן ומה ניתן לעשות.

אז באילו יוזמות חקיקה מדובר?

• הקשחת התנאים לפסילת חוקים ע"י בג"ץ:

1. חוק ייפסל רק בהרכב שכולל את כל 15 שופטי בג"ץ (עד כה – הרכבים קטנים יותר – בד"כ 9 או 11 שופטים)
2. כדי לפסול חוק צריך רוב של 80% של השופטים - 12 שופטים (עד עכשיו נדרש רוב רגיל)
3. אי אפשר לפסול חוקי יסוד

המשמעות: קשה מאד עד בלתי אפשרי לפסול חוק ע"י בג"ץ.

• פיסקת התגברות – הכנסת תוכל לחוקק מחדש חוק שנפסל ע"י בג"ץ:

1. אפשר יהיה "להתגבר" על פסילת חוק על ידי חקיקתו מחדש ברוב של 61 ח"כים, כך שכל קואליציה תוכל להעביר מחדש כל חוק שתרצה, אין משמעות לביקורת של בג"ץ. לפי אחת ההצעות הכנסת תוכל "להתגבר מראש" ולקבוע מראש שחוק לא יוכל להיפסל ע"י בג"ץ.
2. ההתגברות תהיה בתוקף למשך 4 שנים או עד שעברה שנה מכהונת הכנסת הבאה – זאת אומרת אחרי 4 שנים בג"ץ יוכל לבטל שוב את החוק אבל אם גם הכנסת הבאה שבה וחוקקה את אותו החוק שנפסל ע"י בג"ץ, בג"ץ לא יוכל לבטל אותו יותר.
3. אם החוק נפסל פה אחד ע"י כל שופטי בג"ץ רק הכנסת הבאה תוכל לחוקק מחדש את החוק שנפסל ואז זו תהיה התגברות קבועה, ללא הגבלת זמן

המשמעות: המילה האחרונה היא של הכנסת. כל רוב קואליציוני יכול לפגוע בזכויות מיעוט שללא בג"ץ נותר חסר הגנה.

• ביטול עילת הסבירות:

1. במצב היום בג"ץ יכול לפסול החלטה של הממשלה, שרי הממשלה או רשויות הכפופות לממשלה בטענה שההחלטה אינה סבירה, למשל כשלא נשקלו כל השיקולים הרלבנטיים. דוגמא: ההחלטה לא לאכוף את מגבלות הקורונה על מוסדות החינוך החרדי.
2. ההצעה תבטל את היכולת הזו – בג"ץ כבר לא יוכל לפסול החלטות ממשלה או שרים.

המשמעות: החלטות הממשלה ושריה חסינות מפני ביקורת שיפוטית. הכנסת לא יכולה לבקר אותם כי הממשלה שולטת בכנסת.

• ביטול כפיפות של הממשלה ושריה ליעוץ המשפטי:

1. הממשלה ושריה לא מחויבים לקבל את עמדת היועץ המשפטי לממשלה או את עמדת היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה ויכולים לפעול בניגוד לה
2. הממשלה ושריה יכולים להחליט שהיועצת המשפטית לממשלה לא מייצגת אותם בבתי משפט אלא עו"ד פרטי
3. היועצים המשפטיים לממשלה, שעד עכשיו היו כפופים ליועצת המשפטית לממשלה, יהיו כפופים לשר

המשמעות: הממשלה תוכל לפעול בניגוד לחוק.

פוליטיזציה של אופן בחירת השופטים :

1. שינוי הרכב הועדה לבחירת שופטים : במקום הרכב מאוזן של 2 שרים, 2 ח"כים, 2 נציגי לשכת עורכי הדין ו-3 שופטי ביהמ"ש העליון יהיה הרכב של 3 שרים, 3 ח"כים ראשי ועדות בכנסת, 3 שופטי ביהמ"ש העליון וכן 2 נציגי ציבור שימנה שר המשפטים
2. שופטי עליון יוכלו להיבחר ברוב רגיל של חברי הועדה (ולא ברוב גדול יותר כפי שהיה עד כה, רוב שדרש גם הסכמה של שופטי העליון החברים בוועדה) – מה שיאפשר בחירת שופטים ברוב של הפוליטיקאים.
3. שימוע פומבי לשופטי העליון בפני ועדת חוקה של הכנסת – שופט שלא יתיישר עם עמדת הממשלה לא ייבחר.
4. ביטול שיטת הסניוריטי למינוי נשיא ביהמ"ש העליון – במקום מינוי אוטומטי של השופט הותיק ביותר עד לפרישתו, ימונה שופט (לאו דווקא מבין שופטי העליון) ע"י הועדה וזאת לתקופה של 6 שנים – כך ששופט שיישר קו עם הממשלה יקודם.

המשמעות: הפוליטיקאים שולטים לחלוטין על מינוי השופטים.

מה אומרות בעצם היוזמות הללו?

1. לישראל אין חוקה קשיחה אלא חוקי יסוד שניתנים לשינוי בקלות. הדמוקרטיה הישראלית שברירת והאיזונים והבלמים היחידים שיש על כוחה הרב של הממשלה ששולטת בכנסת הוא רק בית המשפט העליון.
2. אם החוקים הללו יעברו לא יהיו עוד חסמים שמנעו עד כה פעולה של הממשלה ושריה בניגוד לחוק – היעוץ המשפטי לממשלה, היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה ובג"ץ.
3. הכנסת תוכל לחוקק מחדש חוק שנפסל ע"י בג"ץ. אפילו אם החוק ייפסל ע"י כל 15 שופטי בג"ץ, אם 2 כנסות יחוקקו מחדש את החוק – הוא לא יהיה מוגבל בזמן. פירוש הדבר שהכנסת תוכל לשלול זכויות מקבוצות מיעוט – למשל לשלול את חופש הדת של רפורמים או את זכות הבחירה מערבים ואם הדבר ייעשה ע"י 2 כנסות לא ניתן יהיה לפעול כנגד העניין.
4. בג"ץ לא יוכל לפסול חוק יסוד. פירוש הדבר שאם למשל הסעיף בחוק יסוד: הכנסת שקובע שהבחירות יהיו שוות וחשאיות ישונה – לא ניתן יהיה לפנות לבג"ץ.

5. קביעה שבג"ץ לא יוכל להתערב בהחלטות ממשלה או שרי הממשלה כי הן לא סבירות פירושה שאין שום בקרה עליהן ושר יוכל לקבל כל החלטה, הזויה ככל שתהיה, ולא ניתן יהיה לתקוף אותה משפטית.
6. לפוליטיקאים תהיה שליטה מוחלטת על מינוי שופטים, כולל שופטי העליון ונשיא ביהמ"ש העליון. חשוב להבין שגם אם יש ביקורת על אופן מינוי השופטים, צעד זה, יחד עם יתר הצעדים, פירושו ריסוק הרשות השופטת.
7. אין תקדים באף שיטת משפט דמוקרטית לשיטה ללא איזונים ובלמים. ללא בג"ץ, ובהעדר איזונים ובלמים אחרים שיש ביתר מדינות העולם (כמו 2 בתי מחוקקים, בחירות אזוריות, נשיא עם סמכות וטו, בימ"ש בינלאומי חיצוני) אין שום כח שמרסן את הממשלה ומגן על זכויות האדם. דמוקרטיה ללא הגנה על זכויות אדם, ביזור הכח השלטוני ואיזונים ובלמים אינה דמוקרטיה אמיתית.

אז מה אפשר לעשות?

1. להפיץ את המידע הזה לכמה שיותר אנשים כדי שיידעו על הסכנות וירתמו למאבק.
2. לשלוח הערות להצעות החוק כאשר יפורסמו להערות הציבור. אנו ניידע אתכם כשהדבר יהיה אפשרי ונשלח פרטים.
3. להגיע לדיונים בכנסת. הדיונים פתוחים לציבור. אנו ניידע אתכם לגבי דיונים חשובים.
4. כל ממשלה מגיבה ללחץ ציבורי. חשוב שהמחאה תהיה כמה שיותר רחבה. התנועה תקח חלק במחאה ביחד עם ארגוני החברה האזרחית.
5. יש התארגנויות של מגזרים ספציפיים כגון משפטנים, המגזר העסקי, אנשי חינוך. נעדכן גם לגביהן.
6. לקבלת עדכונים על פעולות המחאה הצטרפו לקבוצת הוואטסאפ שלנו בקישור הזה:

<https://chat.whatsapp.com/Fqq9Ea86vYg20Z0Uz7nqeH>

